

Sülh və rifah: yeni iqtisadi inkişaf mərhələsi

Azərbaycan əldə etdiyi sülhü milli rifahı formalaşdıran yeni iqtisadi inkişaf mərhələsinin əsas dayağına çevirir.

Son dövrlərdə Prezident İlham Əliyevin yerli televiziya kanallarına müsahibəsində sülh və sabitlik faktoruna xüsusi vurğu etməsi Azərbaycanın postmünaqişə mərhələsində inkişafını hansı strateji xətt üzrə qurduğunu aydın şəkildə göstərir. Bu yanaşma sülhün eyni zamanda

milli iqtisadiyyatın uzunmüddətli trayektoriyasını müəyyən edən, dayanıqlı inkişaf üçün baza yaradan fundamental inkişaf resursu kimi qəbul edildiyini təsdiqləyir. Ölkənin ərazi bütövlüyünün bərpası bu baxımdan yalnız tarixi-siyasi nailiyyət deyil, həm də milli iqtisadiyyatın uzunmüddətli və aydın əsaslar üzərində qurulmasına imkan verən mühüm şərtə çevrilmişdir.

(ardı 10-cu səhifədə)

Mövcud strateji yanaşma öz institusional köklərini Ulu öndər Heydər Əliyevin formalaşdırdığı dövlətçilik modelindən götürür. Həmin modeldə siyasi-iqtisadi sabitlik, güclü dövlət institutları və idarəetmə iqtisadi inkişafın ilkin və dəyişməz şərti kimi qəbul edilirli. Bu yanaşma sabitliyi inkişafın başlanğıc nöqtəsi kimi dəyərləndirən dövlətçilik fəlsəfəsinə əsaslanır.

Bu kontekstdə Prezident İlham Əliyevin 5 yanvar 2026-cı il tarixli müsahibəsində səsləndirdiyi fikirlər postmünaqişə dövrünün artıq yalnız bərpa və təhlükəsizlik mərhələsi ilə məhdudlaşmadığını, suverenliyin iqtisadi və sosial rifahə çevrildiyi yeni inkişaf mərhələsi kimi dərk edildiyini göstərir. Yeni mərhələdə dövlət ərazi bütövlüyünü qoruyan və sülh şəraitində milli iqtisadi potensialı sistemli şəkildə rifahə transformasiya edən inkişafyönlü aktor kimi çıxış edir.

Sülh və sabitlik: iqtisadi inkişafın ilkin şərti

Müasir qlobal iqtisadiyyatda inkişaf artıq yalnız təbii resursların mövcudluğu və bazarın ölçüsü ilə izah edilmir. Həlledici amil iqtisadi sistemin hansı dərəcədə sabit qaydalar üzərində qurulması, necə idarə edilməsi və iqtisadi subyektlərin gələcəyi nə qədər proqnozlaşdırıa bilməsidir. Məhz bu çərçivədə Azərbaycanda formalaşmış sosial-iqtisadi sabitlik ölkənin beynəlxalq risk qavrayışını əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırmış, maliyyələşmə imkanlarını genişləndirmiş və iqtisadi qərarların zaman üfüğünü uzatmışdır. Sabitlik burada abstrakt anlayış deyil, ölçüləbilən iqtisadi üstünlük kimi çıxış edir.

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə ərazi bütövlüyünün bərpası nəticəsində təmin olunan suverenlik sülh mühitini formalaşdırmış, sülh isə sosial-iqtisadi sabitliyin möhkəmlənməsi üçün etibarlı zəmin yaratmışdır. Bu dönüş nöqtəsindən sonra iqtisadiyyat ehtiyatlı, qısamüddətli uyğunlaşma mərhələsindən çıxaraq daha sistemli və planlaşdırılan qərarlər mərhələsinə keçmişdir. Sabitliyin dərinləşməsi riskləri zəiflətmiş, iqtisadi subyektlərin davranış montiqini dəyişmiş, planlaşdırma üfüğünü genişləndirmiş və investisiya qərarlarının uzunmüddətli gözləntilər üzərində qurulmasına imkan vermişdir. Nəticədə iqtisadi artım keyfiyyət və dayanıqlıq baxımından da yeni mərhələyə yüksəlmişdir.

İqtisadi sabitliyin real dəyəri onun mövcud olmadıgı halların yaratdığı itkilərin üzərindən daha aydın görünür. Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, milli valyutanın qeyri-sabit olduğu və inflyasiyanın yüksək səviyyədə qaldığı ölkələrdə iqtisadiyyat artsa belə, o, adətən zəif, sosial baxımdan kövrək və fiskal baxımdan dayanıqsız olur. Argentina nümunəsində uzunmüddətli yüksək inflyasiya real gəlirlərin aşınmasına, daxili tələbin daralmasına və fiskal böhranların xroniki karakter almasına səbəb olmuşdur. Türkiyədə isə son illərdə məzənnə dəyişikliyi və inflyasiya təzyiqləri investisiya davranışını qısamüddətli və müdafiə karakterli etmiş, istehsal və texnologiy sahələrdə uzunmüddətli sərmayələrin payını məhdudlaşdırmışdır. Bu nümunələr açıq şəkildə göstərir ki, həlledici olan artımın özü deyil, onun daşıyan makroiqtisadi çərçivənin keyfiyyətidir. Azərbaycan kontekstində isə fərqli və daha ehtiyatlı makroiqtisadi yanaşma formalaşmışdır. Milli valyutanın dəyərinin qorunması və inflyasiyanın idarəolunan səviyyədə saxlanılması iqtisadiyyat üçün etibarlı nominal lövbər rolunu oynayır. Bu lövbər qiymət gözləntilərini sabitləşdirir, idxal qiymətlərində kəskin dalğalanmaları qarşısını alır və istehlak bazarında qiymət spirallarının yaranma riskini azaldır. Nəticədə, əhalinin real gəlirləri qorunur, daxili tələb süni şəkildə sıxılır və iqtisadi artımın əsas dayaqları zəifləmədən saxlanılır.

Bu yanaşma Şərqi Avropa ölkələrinin uğurlu təcrübəsi ilə uzlaşır. Polşa və Çexiya kimi ölkələr inflyasiyanı nəzarətdə saxlayaraq və məzənnə sabitliyini qoruyaraq istehsal və ixracyönümlü artımı təmin etmiş, sənaye və texnologiy sahələrdə dərinləşməyə nail olmuşlar. Bu ölkələrdə makroiqtisadi sabitlik iqtisadi qərarların zaman üfüğünü uzatmış və iqtisadiyyatın keyfiyyətcə yenilənməsinə imkan vermişdir. Azərbaycan da oxşar xəttəyi üzrə, lakin öz resurs və institusional məsuiyyətlərinə uyğun şəkildə sabitliyi iqtisadi inkişafın ilkin və dəyişməz şərti kimi istifadə edir.

Bu baxımdan, Azərbaycanın təmsalında sabitliyin əhəmiyyətini 3 əsas iqtisadi sütun üzərində izah etmək mümkündür.

Birincisi, fiskal siyasətdə kontr-tsiklik mexanizmlərin gücləndirilməsidir. Neft qiymətlərinin kəskin dalğalanması fonunda formalaşdırılmış valyuta ehtiyatları “fiskal bufer” rolunu oynayaraq qlobal böhranlar zamanı dövlətin sosial öhdəliklərini yerinə yetirməsinə və infrastruktur layihələrinin fasiləsiz maliyyələşdirməsinə imkan verir. Sabitlik burada iqtisadiyyatın uzunmüddətli və balanslı inkişaf modelinə keçidini təmin edən əsas mexanizm kimi çıxış edir.

İkincisi, manatın sabitliyi və inflyasiya ilə mübarizədir. Kiçik və açıq iqtisadiyyat olan Azərbaycan üçün idxal olunan inflyasiyanın qarşısının alınmasında məzənnə sabitliyi həlledici əhəmiyyət daşıyır.

Mərkəzi Bankın pul siyasəti qiymətlərin ümumi səviyyəsini tənzimləməklə həm sahibkarlar üçün iqtisadi vəziyyətin aydın olmasını təmin edir, həm də əhalinin real gəlirlərinin inflyasiya nəticəsində aşınmasının qarşısını alır.

Üçüncüsü, qeyri-neft sektorunun rəqəbat qabiliyyətinin artırılmasıdır. Sabit makroiqtisadi mühit ölkənin beynəlxalq reytinglərdə ölkənin mövqeyini gücləndirir və birbaşa xarici investisiyaların qeyri-neft

BAXIŞ BUCAĞI

sahələrinin yüksək paya malik olması iqtisadiyyatın müasirləşməsinə və bazar mexanizmlərinin dərinləşməsinə nümayiş etdirir: tikinti, nəqliyyat, ticarət, ictimai işə və turizmdə artan fəallıq sosial ötürücülü-yü gücləndirmiş, yeni məşğulluq imkanları yaratmışdır. Özəl sektorun 85 faizlik paya çatması sahibkarlığın rolunun artdığını və rəqəbat mühitinin genişləndiyini təsdiqləyir. Qeyri-neft ixracının 2,8 dəfə artması isə şəxələnmənin xarici ölçüdə də keyfiy-

sindən 22 milyard manatdan çox vəsait xərclənmişdir. Burada həyata keçirilən layihələr bərpanı iqtisadi potensialı genişləndirən kapital qoyuluşu kimi formalaşdırmışdır. Yeni yol və nəqliyyat infrastrukturu, enerji və kommunal şəbəkələr, sənaye və kənd təsərrüfatı zonaları bu ərazilərin iqtisadi dövrüyyəyə inteqrasiyasını sürətləndirmişdir. Xüsusilə logistika və istehsal imkanlarının yaradılması regional iqtisadi fəallığın artmasına zəmin formalaşdırır.

miqyas effektləri yaradır. Bu üç istiqamətin sinerjiyi Azərbaycanın yeni mərhələdə daha dayanıqlı, balanslı və uzunmüddətli iqtisadi inkişaf modelinə keçidini təmin edir.

2026-cı ilin büdcəsində sabitlik və inkişaf çərçivəsi

İqtisadiyyatın tərkib baxımından müasirləşməsi 2026-cı il üzrə fiskal siyasətdə də əksini tapır. Qəbul edilmiş dövlət büdcəsi Azərbaycanın yeni mərhələdə seçdiyi iqtisadi kursun fiskal müstəvidə ardıcıl və ehtiyatlı şəkildə dəstəkləndiyini göstərir. Büdcə gəlirlərinin 38,6 milyard manat, xərclərin isə 41,7 milyard manat səviyyəsində müəyyən edilməsi fiskal siyasətin mahiyyət etibarilə inkişafyönümlü, eyni zamanda, makroiqtisadi riskləri nəzərə alan balanslaşdırılmış xarakter daşdığını təsdiqləyir. Burada əsas məqam təkcə xərclərin həcmi deyil, həmən xərclərin hansı iqtisadi məntiq üzərində qurulmasıdır.

Büdcə kəsirinin idarəolunan səviyyədə saxlanılması qısamüddətli fiskal genişlənmədən daha çox orta və uzunmüddətli makroiqtisadi dayanıqlığın qorunmasına üstünlük verdiyini göstərir. Bir tərəfdən, iqtisadi artımın dəstəklənməsi üçün zəruri fiskal impuls təmin olunur, digər tərəfdən isə dövlət borcunun və fiskal risklərin nəzarətsiz şəkildə artmasının qarşısı alınır. Bu yanaşma göstərir ki, 2026-cı il büdcəsi qısamüddətli genişlənməni deyil, orta və uzunmüddətli makroiqtisadi dayanıqlığı hədəfləyir. Başqa sözlə, fiskal siyasət artımı “borc hesabına sürətləndirmək” yox, mövcud fiskal imkanlar çərçivəsində keyfiyyətli artım yaratmaq məqsədi güdür.

Büdcə xərcinə nəzər yetirdikdə inkişaf prioritetlərinin aydın şəkildə seçildiyi görünür. Müdafiə və milli təhlükəsizlik xərclərinin artırılması təhlükəsizliyin iqtisadi inkişaf üçün ilkin və dəyişməz şərt kimi qorunduğunu göstərir. Postmünaqişə mərhələsində bu yanaşma xüsusi əhəmiyyət daşıyır: təhlükəsizlik yalnız siyasi sabitlik faktoru deyil, eyni zamanda investisiya qərarlarının, istehsal planlarının və uzunmüddətli iqtisadi layihələrin mümkünlüyünü təmin edən əsas iqtisadi şərtidir. Təhlükəsizlik xərcləri bu baxımdan iqtisadi fəallıyyət üçün baza xərci funksiyasını daşıyır.

Eyni zamanda, büdcədə insan kapitalına yönəlmis xərclərin artması 2026-cı il fiskal siyasətinin strateji məzmununu daha da gücləndirir. Təhsil, səhiyyə və sosial müdafiə sahələrinə ayrılan vəsaitlərin artırılması göstərir ki, iqtisadi artım yalnız fiziki kapital və infrastruktur üzərindən deyil, əmək məhsuldarlığının yüksəldilməsi və insan potensialının gücləndirilməsi üzərindən də təmin edilməlidir. Makroiqtisadi baxımdan bu yanaşma xüsusilə əhəmiyyətlidir, çünki uzunmüddətli artım tempini müəyyən edən əsas amillərdən biri məhz insan kapitalının keyfiyyətidir. Təhsilə və səhiyyəyə qoyulan vəsaitlər xüsusi müddətdə xərc kimi görünsə də, uzun müddətdə iqtisadiyyatın potensialını artıran investisiyalardır.

Sosial müdafiə xərclərinin genişlənməsi isə fiskal siyasətin inklüziv xarakterini nümayiş etdirir. Sosial xərclər bu kontekstdə yalnız sosial ədalət məqsədi daşmır, onlar eyni zamanda daxili tələbin sabit saxlanılması, gəlir bərabərsizliyinin məhdudlaşdırılması və iqtisadi artımın sosial dayanıqlığının təmin edilməsi funksiyasını yerinə yetirir. Bu, postmünaqişə mərhələsində iqtisadi sabitliyin möhkəmləndirilməsi baxımından mühüm amildir.

2026-cı il büdcəsinin mühüm istiqamətlərindən biri də işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpasına və inkişafına 3,5 milyard manat vəsaitin ayrılmasıdır. Bu xərc mədəsi təkcə sosial və humanitar məqsədlərə izah olunmur. Əksinə, bu vəsaitlər yeni iqtisadi məkanın formalaşmasına, istehsal və xidmət potensialının genişlənməsinə və regional iqtisadi inteqrasiyanın güclənməsinə yönəlməlidir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə həyata keçirilən layihələr gələcək artımın əsasını qoyan kapital qoyuluşları kimi çıxış edir. Bu ərazilərin iqtisadi dövrüyyəyə inteqrasiyası bazar ölçüsünü genişləndirir, logistika xərclərini azaldır və iqtisadiyyatın ümumi məhsuldarlıq səviyyəsinə müsbət təsir göstərir.

Beləliklə, Azərbaycanın son onillikdə əldə etdiyi əsas iqtisadi üstünlük ayrı-ayrı makroiqtisadi göstəricilərin yaxşılaşması ilə məhdudlaşmır. Bu üstünlük iqtisadi sistemin işləmə məntiqinin dəyişməsi ilə xarakterizə olunur. İqtisadiyyatda qeyri-müəyyənliyin azalması onu məhsuldarlıq əsası mexanizmlərə yönəltmişdir. Nəticədə, iqtisadi siyasətin ötürücülük qabiliyyəti artmış, artımın keyfiyyəti və dayanıqlığı möhkəmlənmişdir.

Qarşıdakı mərhələdə mövcud sabitlik mühitinin qorunması, onun dərinləşdirilməsi və institusional üstünlüyə çevrilməsi hədəflənilir. Bu, texnologiy transformasiyanın sürətləndirilməsini və qeyri-neft sektorunda məhsuldarlığı artıran islahatların davam etdirilməsini tələb edir. Yeni mərhələdə Azərbaycan üçün iqtisadi uğurun açarı sabitliyin özü və onun yaratdığı imkanların kapitallaşdırılmasıdır. Belə yanaşma qorunduğu təqdirdə milli iqtisadiyyatın daha yüksək məhsuldarlığı, daha geniş dəyər zənciri və daha dayanıqlı artım trayektoriyası üzrə inkişaf etmək potensialı genişləncəkdir.

Şaiq ADIGÖZƏLOV,
iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

sahələrinə yönəlməsini stimullaşdırır. Prezidentin qeyd etdiyi kimi: “Ölkəmizdə gözəl investisiya iqlimi vardır. Biz ölkəmizə 300 milyard dollardan çox xarici sərmayə cəlb edə bilmişik. Bu gün ölkəmizin maliyyə vəziyyəti çox müsbətdir”. Xüsusilə işğaldan azad edilmiş ərazilərin yenidən qurulması və “yaşıl enerji”yə keçid strategiyası şəraitində bu sabitlik iqtisadiyyat üçün zəruri olan etibarlı güvən mühitini formalaşdırır.

Nəticə etibarilə, Azərbaycan təmsalında məzənnə sabitliyi və inflyasiyanın idarəolunan səviyyədə saxlanılması iqtisadi artımın təsadüfi konyunktura deyil, məhsuldarlıq və keyfiyyət əsaslı mexanizmlər üzərindən formalaşmasına imkan verir. Bu çərçivə qorunduqca, iqtisadiyyat daha balanslı və uzunmüddətli inkişaf trayektoriyası üzrə irəliləyir.

Son 10 il: sabitliyin iqtisadi nəticələri

Formalaşmış makroiqtisadi mühit fonunda son 10 il Azərbaycan iqtisadiyyatında yenilənmə və davamlı artıma keçid mərhələsi olmuşdur. İqtisadiyyatda risk mühitinin yumşalması sosial-iqtisadi siyasətin diqqətini uzunmüddətli inkişaf hədəflərinə yönəltmiş, iqtisadi qərarların məntiqini dəyişmişdir: iqtisadi siyasət alətləri daha çox ölkədə iqtisadiyyatın potensialını genişləndirən istiqamətlərə fokuslanmışdır.

Nəticədə şəxələnmə, texnologiy yenilənmə və dayanıqlı inkişaf prinsipləri əsasında keyfiyyət dəyişikliyi sürətlənmişdir. Fiskal və monetar siyasət arasında koordinasiyanın güclənməsi, institusional islahatların ardıcılığı və risklərin idarə olunması mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi iqtisadiyyatın daha stabil karakter almasına şərait yaratmışdır. Bu mərhələdə milli iqtisadiyyatda artıq mövcud potensialın istifadəsi ilə yanaşı, yeni dəyər zəncirlərinin formalaşdırılması təmin olunmağa başlamışdır.

Ötən 10 ildə milli iqtisadiyyat ümumilikdə 16 faizə yaxın artmış, artımın əsas mənbəyi qeyri-neft sektorunun genişlənməsi olmuşdur: neft-qaz sektorunun azalmasına baxmayaraq, qeyri-neft sektoru 36% artmışdır. Artımın əsas hissəsi qlobal qeyri-müəyyənliyin kəskinləşdiyi son beş ildə formalaşmış, qeyri-neft sektorunda orta illik artım 6 faiz təşkil etmişdir. Bu dinamika iqtisadiyyatın sağlamlaşdığını, gəlir və məşğulluq kanalları vasitəsilə sosial-iqtisadi sabitliyi dəstəklədiyini göstərir. Beləliklə, son onillikdə əldə olunan nəticələr sabitliyin iqtisadiyyatda aktiv transformasiyaedici amil kimi fəallıyyət göstərdiyini və artım mənbələrinin daha dayanıqlı əsaslar üzərində formalaşdığını təsdiqləyir. Bu əsasda ölkədə ötən illərdə müşahidə edilən mühüm dəyişikliklər kimi aşağıdakıları göstərmək olar:

1. Şəxələnmə qeyri-neft sektorunun dayaq xəttinə çevrilmişdir. Qeyri-neft sektorunun iqtisadiyyatda payının 71 faizə üstələməsi artım mənbələrinin tək bir sektorla məhdudlaşmaması, daxili istehsal və xidmət sahələrinin iqtisadi dinamikanın əsas dayaqlarına çevrilməsi deməkdir. Qeyri-neft sektorunun genişlənməsi həm məşğulluq, həm də vergi bazası baxımından dayanıqlığı gücləndirmişdir. Xidmət

yət dəyişikliyi yaratdığını göstərir: ixracın coğrafiyası və məhsul strukturu genişləndikcə valyuta gəlirləri daha sabit xarakter alır, qlobal qiymət dəyişkənliyinin yarada-cığı risklər azalır və mənfəi təsirlərə qarşı ümumi makroiqtisadi dayanıqlıq möhkəmlənir.

2. Makroiqtisadi sabitlik mənfəi təsirlərə qarşı çevik və davamlı sistemə çevrilmişdir. Uzun illər makroiqtisadi sabitliyin qorunması Azərbaycanın xarici iqtisadi şoklara qarşı davamlı sistem formalaşdırmasına imkan vermişdir. Neft qiyməti şokları və pandemiya kimi qlobal sınaqlar ölkədə makroiqtisadi sabitliyə fundaməntal təsir göstərə bilməmişdir. Strateji valyuta ehtiyatlarının 85 milyard ABŞ dollarını ötməsi və xarici borcun ÜDM-ə nisbətinin 6,5 faizə enməsi, habelə xarici valyuta ehtiyatlarının idxalı dəfəflərə üstələməsi iqtisadiyyatda dayanıqlığın əsas göstəriciləridir. Bu çərçivə beynəlxalq maliyyə bazarlarında da müsbət qiymətləndirilmiş, kredit reytingində yaxşılaşma makroiqtisadi sabitliyin beynəlxalq təsdiqinə çevrilmişdir. Prezidentin vurğuladığı kimi: “Bu gün Azərbaycanın kredit reytingi yüksəlir. Bu, aparılan düşünülmüş iqtisadi siyasətin, fiskal intizam və makroiqtisadi sabitliyin nəticəsidir.” Reyting dinamikası iqtisadiyyatın maliyyələşməsi xərclərini azaldır, uzunmüddətli borclanma imkanlarını genişləndirir və investisiya üfüğünü uzadır.

3. İnküzivlik güclənmiş, iqtisadi artım sosial sabitliyə ötürülmüşdür. İqtisadi artım sosial göstəricilərə ötürülmüşdür ki, bu da məşğulluğun və gəlirlərin davamlı artımını təmin etmiş, iqtisadiyyatda böyümənin inklüziv xarakterini gücləndirmişdir. Qeyri-neft sektorunda yaradılan əlavə dəyər in mühüm hissəsinin xidmət sahələrində formalaşması bu sektoru həm artımın, həm sosial sabitliyin əsas daşıyıcısına çevirmişdir. Turizm, ictimai işə və nəqliyyat sahələrində genişlənmə məşğulluğu artırmış, muzdla işləyənlərin mühüm hissəsinin xidmət sektorunda cəmlənməsi artımın daha geniş əhali təbəqəsinə ötürülməsinə xidmət etmişdir. Orta aylıq əmək haqqı 2016-cı ildən 2,2 dəfə artaraq 499,8 manatdan 1 090 manata, orta pensiya isə 3 dəfə artaraq 177,6 manatdan 540 manata yüksəlmişdir. Gəlirlərin sabit artımı daxili tələbi gücləndirmiş, onun dayanıqlı olması isə xarici mənfəi iqtisadi təsirlərin ötürülmə kanallarını zəiflətməmişdir.

4. Texnologiy transformasiya başlamış və dəyər zəncirini genişləndirmişdir. Son illərdə texnologiy modernləşmə və rəqəmsal transformasiya iqtisadi artımın keyfiyyət göstəricilərini yüksəlmişdir. Ölkədə 9 sənaye parkı və 4 sənaye məhəlləsinin fəallıyyəti, qeyri-neft sənayesində istehsalın təxminən 1/5-nin yüksək və orta-yüksək texnologiy sahələrdə cəmlənməsi texnologiy dərinləşməni göstərir. 2016-cı ildən informasiya və rabitə sektorunda əlavə dəyərin 2 dəfədən çox artması transformasiyanın real nəticələr verdiyini təsdiqləyir. Sabit makroiqtisadi mühit investisiyaların daha çox texnologiy, innovativ və orta-yüksək dəyərli sahələrə yönəlməsini sürətləndirmiş, məhsul və xidmət istehsalı potensialının yüksəlməsini dəstəkləmişdir.

5. Postmünaqişə dövrü quruculuğu məqsədə çevrilmişdir. Postmünaqişə mərhələsində Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə bərpa-quruculuq işlərinə dövlət büdcə-